

PÁHY FERENC

**Veszprém megye védelmi-igazgatási
szervezet- és feladatrendszere
fejlődésének története a Megyei
Honvédelmi Bizottságtól a Megyei
Védelmi Bizottság létrejöttéig**

*History of the development of the defence-
administrative organisation and tasks of Veszprém
county*

•

SZERZŐ:

PÁHY FERENC nyá. ezredes, Veszprém MVB titkára 1990–2009 között

AUTHOR:

*FERENC PÁHY, Retired Colonel, Secretary of Veszprém MVB between
1990–2009*

BEVEZETÉS

A védelmi igazgatás ügye szerencsére az elmúlt három évtizedben nem került a közigazgatás reflektorfényébe. A 2022 óta tartó orosz-ukrán háború viszont ismét „felértékelte” ezt a szakmai területet is, ezért nem érdektelen, hogy miképpen jött létre 1990-ben és hogyan változott a szervezet- és feladatrendszer a 2010-es időszakig. A téma legutóbbi feldolgozása Dr. Simicskó István doktori értekezése (Simicskó, 2008).

1. A KEZDETEKRŐL

Az 1990-es évben végbement politikai rendszerváltozás nyomán a társadalmi, gazdasági, államigazgatási (közigazgatási), valamint a honvédelmi területeken végbement gyökeres változások új helyzetet teremtettek a védelmi felkészítés és az országmozgósítás rendszerében is.

Az új politikai irányvonal és az új védelmi koncepció a védelmi felkészítés alapjaiban, míg a gazdaság privatizációja, a közigazgatás módosulása, az államháztartási törvényben tervezett új finanszírozási megoldások az országmozgósítás kiinduló feltételeiben jelentettek lényeges változást.

A védelmi felkészítés és országmozgósítás korábbi rendszere az új helyzetre még jelentős változtatásokkal sem volt adaptálható, hiszen a változások mennyisége, de főként minősége egy merőben új, felfogásában, eszközeiben és megoldási módjaiban teljesen más rendszer kialakítását igényelte. A legjelentősebb változás a védelmi felkészítés és országmozgósítás céljában következett be, mivel az addigi rendszer lényegében egyetlen feladatra, az ország egészének háborúra történő felkészítésére koncentrált és így egysíkú megközelítést igényelt.

A rendszerváltozással végrehajtott Alkotmánymódosítás a rendkívüli állapot (háborús helyzet) mellett új kategóriákként definiálta a veszélyhelyzetet és a szükségállapotot is, így a védelmi felkészítés és országmozgósítás feladatai bővültek, többszínűvé váltak. A védelmi felkészítés tartalmának módosulása az új értelmezés szerint magában foglalta az Alkotmányban rögzített valamennyi minősített helyzetben megoldandó feladatok tervezését, illetve egy egységes, egymásra épülő, az elemeket modulszerűen alkalmazható rendszer kialakítását tette szükségessé.

A korábbi rendszerhez képest megváltozott a rendszer kiépítésére és működtetésére vonatkozó felelősség is, amely az eddigi egyértelműen csak állami felelősséggel szemben megoszlott az állami, kormányzati és a megyei, a települési önkormányzati felelősségi körök között.

Átfogó politikai megállapodás alapján döntés született a védelmi felkészítés és országmozgósítás minősített időszakai feladatainak jogi szabályozását illetően is. Ennek eredményeként a veszélyhelyzeti feladatokat a Belügyminisztérium, a szükségállapot feladatokat a Honvédelmi- és Belügyminisztérium, míg a rendkívüli állapoti feladatokat a Honvédelmi Minisztérium koordinálta. A gazdaságmozgósítási feladatok jogi alapjainak megteremtése, illetve a feladatok koordinációja a Pénzügyminisztériumhoz került.

A védelmi felkészítés és a gazdaságmozgósítás új koncepciójának kidolgozásával párhuzamosan megindult a rendszer elemeinek megújítása is. A Kormány 3321/1990. számú határozata alapján a kormányzati szintű döntéshozók munkáját koordinálásra, a honvédelmi, országmozgósítási tevékenység tárcaközi és területi összehangolására 1990. szeptember 1-vel létrehozásra került a HM Védelmi Koordinációs Iroda. További folytatásként a Kormány 3436/1990. számú határozatával előírta, hogy a minisztériumokban a védelmi felkészítésért, az országmozgósításért felelős önálló szervezeteket kell kialakítani. Az új szervezetek az 1990-es év őszére létrejöttek.

Ugyanebben a határozatában a Kormány úgy döntött, hogy a honvédelmi közigazgatás regionális és települési szintű szerveinek feladatait, tevékenységük irányítását és az ezzel összefüggő haráskörök telepítését a honvédelemről szóló 1976. évi I. törvény (Hvt.) módosításával kell megállapítani. Az Országgyűlés elé beterveztett törvényjavaslat a megyei he-

lyett régió szintű honvédelmi bizottságok létrehozását írta elő, amelyeknek elnökei a régiók Köztársasági Megbízottai lettek volna.

Mivel a törvényjavaslatot az Országgyűlés nem fogadta el, ezért a Hvt. 12. §-ra hivatkozással a Kormány a 124/1991. (IX. 27.) számú rendelettel szabályozta a megyei honvédelmi bizottságok feladat- és hatáskörét. Ezzel a kormányrendelettel szinkronban a Miniszterelnök 4/1991. (IX. 27.) sz. határozatával kinevezte a Megyei Honvédelmi Bizottságok tisztségviselőit és tagjait megfelelő jogszabályi felhatalmazás alapján.

Annak érdekében, hogy a Kormány, a Köztársasági Megbízott és a honvédelmi bizottság között a közvetlen irányítási kapcsolat és tevékenységi együttműködés létrejöhessen, a megyei honvédelmi bizottságok elnökéül a területileg illetékes köztársasági megbízottak kerültek kinevezésre, így egy köztársasági megbízott több megyei honvédelmi bizottság elnöke is lett.

Mindezek eredményeként a Megyei Honvédelmi Bizottságok megmaradtak, de nem a régi értelemben vett önállóságban, elkülönülésben, hanem az adott régióon belül az elnök személyén keresztül is megvalósuló szorosabb és hatékonyabb 2-3 megyés együttműködésben. Ezt az együttműködést célozta, illetve alapozta meg a Honvédelmi Minisztérium közigazgatási államtitkári intézkedése, melynek eredményeként létrejöttek a Régió Védelmi Koordinációs Irodák, a személyi állományt a HM biztosította Katonai Akadémiát végzett hivatásos honvédtisztek köréből, akiknek konkrét beosztásba helyezéséről, kinevezéséről a Köztársasági Megbízott intézkedett.

A Régió Védelmi Koordinációs Irodák (RVKI) 1991. október 1-gyel kezdték meg a megyék új alapokra helyezett védelmi felkészítése szervezeti- és feladatrendszerének szakmai előkészítését és kialakítását.

2. VESZPRÉM MEGYE VÉDELMI SZERVEZET- ÉS FELADATRENDSZERÉNEK FEJLŐDÉSE

2.1. A Megyei Honvédelmi Bizottság tevékenysége 1991 őszéig

A Veszprém Megyei Honvédelmi Bizottság (HB) az új, régió szintű szervezet létrehozásáig (1991. október – november) az utolsó ülését 1990. május 28-án tartotta. Ezen elsősorban személyi kérdések szerepeltek napirenden, mivel a HB elnöke István János Megyei Tanácselnök nyugállományba vonult. A HB tagjainak teljes egyetértésével az elnöki posztra Dr. Bartalus Antal r. ezredes, Megyei Rendőrfőkapitány kapott megbízást. A HB akkori titkára dr. Szabó Lajos VB titkár is felmentésre került, mivel szakmai pályafutását a Belügyminisztérium főosztályvezetőjeként folytatta. Ez év őszén Balogh Zsigmond Megyei Tanácselnök helyettes is távozott, így egyedül dr. Zongor Gábor mb. VB titkár maradt a Megyei Tanács élén.

A megyei HB létszáma is 4 főre csökkent, a megbízott elnök dr. Bartalus Antal r. ezredes, megyei rendőrfőkapitány lett, a HB tagjai pedig dr. Zonda Tamás t. ezredes, Megyei

Tűzoltóparancsnok, Madarassy László alezredes, Megye Hadkiegészítő Parancsnokság, Kecskeméti Sándor pv. alezredes Megyei Polgári védelmi Törzsparancsnok. A HB titkárhelyettesi poszton is változás történt, mivel Czagány György alezredes, korábbi HB titkárhelyettes 1990. július 1-gyel nyugállományba vonult, helyére a már február 15-ével odavezényelt Páhy Ferenc ezredes került kinevezésre.

A központi közigazgatási változások, az önkormányzati választások előkészítése, végrehajtása, illetve az új hivatalok működésének megkezdése, a Köztársasági Megbízotti Hivatalok létrehozása, a kezdeti időszak nehézségei miatt a Megyei Honvédelmi Bizottság a továbbiakban (1991. novemberéig) nem ülésezett, az ügyrendből fakadó és a védelmi igazgatás országos méretű átalakításából reá háruló feladatait elsősorban a titkársága útján, illetve a HB tagjain keresztül valósította meg.

Ebben az átmeneti időszakban tehát a Megyei Honvédelmi Bizottság irányító, ellenőrző és feladatmeghatározó funkciója alapvetően nem a testületi munkán, hanem az egyes tagok személyes – egyébként azok funkcionális kötelezettségeit is jelentő – munkáján keresztül valósult meg. Ennek során jó együttműködés alakult ki egyrészt a HB tagok által képviselt szervezetek között, másrészt a volt Megyei Tanács megszűnő szakigazgatási szervei és a létrejövő Megyei Önkormányzati Hivatal alakuló szervezeti egységei, valamint a Köztársasági Megbízotti Hivatal és a megyei centrális alárendeltségű szervek vonatkozásában.

2.2. A megye védelmi szervezet- és feladatrendszerének fejlődése a Köztársasági Megbízotti intézményrendszer időszakában, a Megyei Védelmi Bizottságok létrejötté

A Fejér, Veszprém és Zala megyéket magába foglaló Veszprém központú 8-as számú régió Köztársasági Megbízottja (KMB) Dr. Hegedűs Tamás címzetes államtitkár 1991. október 1-gyel kinevezte az RVKI állományát. Az RVKI vezetője Páhy Ferenc ezredes, a Veszprém megyei HB titkára lett, helyettesei Nagy József alezredes, Fejér megyei HB titkára, és Hochrein László alezredes, Zala megyei HB titkára, Izsó László őrnagy, katonai referens töltötte be az RVKI munkatárs szerepet.

A Miniszterelnök határozata alapján a régió három megyéjében HB elnöki tisztséget dr. Hegedűs Tamás KMB töltötte be és a tagok mindhárom megyében egységes elvek alapján kerültek kinevezésre. Így a HB tagok Veszprém megyében dr. Derzsényi Tibor KMB megyei hivatalvezető, dr. Bartalus Antal r. ezredes, MRFK vezető, Madarassy László alezredes, Megyei Hadkiegészítő Parancsnokság, Kecskeméti Sándor pv. alezredes, Megyei Polgári védelmi Törzsparancsnok és dr. Zonda Tamás t. ezredes, Megyei Tűzoltóparancsnok lettek.

Az új összetételű megyei honvédelmi bizottságok első, alakuló ülésüket megyénként külön tartották. Az üléseken a napirend mindhárom megyében azonos volt, amely az új rendszerről szóló tájékoztató jelentésből és kapcsolódó határozatból, valamint az újonnan kinevezett HB tagok szervezetükre vonatkozó – a védelmi feladataikat érintő – rövid szóbeli értékelő jelentéséből állt.

A Megyei Honvédelmi Bizottságok ülésein minden megyében egyhangúan elfogadásra került az akkori idők előírásainak megfelelő, még „Titkos” minősítésű határozat, amelynek

legfontosabb döntése a megye városaiban Városi Védelmi Bizottságok (VÉB) létrehozása a HB titkár szervezésében. A VÉB-ok elnökeit, titkárait és tagjait a HB Elnöke nevezte ki az év végéig.

Az 1991. késő őszi HB ülésekkel egy új „korszak” vette kezdetét a védelmi felkészítés és országmozgósítás szervezeti- és feladatrendszerét illetően. Létrejöttek az új összetételű Megyei Honvédelmi Bizottságok, amelyek tisztségviselői közül az elnök és a titkár személye, szerepköre változott meg jelentősen. Az elnök régió szintű vezető a Köztársasági Megbízott lett, akit mindkét posztra személyesen a Miniszterelnök nevezett ki, a HB titkári pozíciókba pedig végre „igazi szakemberek” (szavazati joggal rendelkező HB tagok, szemben a korábbi HB titkárhelyettesi, szavazati jog nélküli „rabszolgával”) kerültek, még hozzá nagyon komoly, több oldali kinevezéssel. (A Miniszterelnök HB titkárrá, a HM KÁT és a KMB RVKI beosztásba történő kinevezése.)

Az önkormányzati rendszer létrejötte, illetve az önkormányzati és közigazgatási vezetők körében bekövetkezett nagyszámú személyi változás szükségessé tették egyrészt a helyi védelmi igazgatás rendszerének (VÉB-ok) újjászervezését, másrészt a vezetők védelmi feladatokra történő felkészítésének megkezdését. Ebben a munkában nagy szerepet játszott a HM Védelmi Koordinációs Iroda szakember gárdája, illetve a Régió Védelmi Koordinációs Irodák állománya, akik az érintett vezetők megyei felkészítő értekezletein külön napirendi pont keretében tartottak előadásokat. A felkészítő foglalkozások a KMB időszakban minden évben megtartásra kerültek.

Az új szervezeti rendszer kiépítésével párhuzamosan megkezdődött az új koncepciónak megfelelő okmányrendszer kidolgozása, köztük a saját megyére konkretizált ügyrend (SZMSZ) és többféle intézkedési terv készítése. Foglalkoztak a megyei védett vezetési pont működési rendjével, a korábbi intézkedések átdolgozásával. A megyei védett vezetési pontok üzemképességének fenntartása az évről-évre ismétlődő központi forráshiányok miatt annyira ellehetetlenült, hogy 1995-ben kormányhatározattal megszüntetésre kerültek. A továbbiakban békeelhelyezésű, perspektivikusan óvóhelyi védettséget biztosító vezetési helyiségek létrehozása lett előírva. 2001-ben egy kormányhatározat elrendelte ezeknek a rendszerelemeknek a megszüntetését is, ezért jelenleg a felkészülési, azaz béke és a minősített időszaki vezetési pontok gyakorlatilag ugyanazok.

A Veszprém Megyei Honvédelmi Bizottság 1992-ben határozattal intézkedett a Városi Védelmi Bizottságok létrehozásáról, az illetékességi területük kijelöléséről. Veszprém megye területén 9 VÉB került létrehozásra Ajka, Balatonalmádi, Balatonfüred, Pápa, Sümeg, Tapolca, Várpalota, Veszprém és Zirc városokban. Ez a területi beosztás a mai napig változatlanul megmaradt, sőt alapját képezte a későbbiekben kialakított „kistérségi” rendszernek is.

1992-től kezdve a Kormány által jóváhagyott új rendszer első éves „feladatterve alapján a testület is megalkotta az első munka- és üléstervét. Ezt követően a kormány minden évben kiadta az adott év védelmi feladataira vonatkozó feladattervét, amelyek a 3000-es Korm. határozatok 2005-ig „szigorúan titkos” minősítéssel voltak ellátva, amelyek alapján a megyei védelmi bizottságok elkészítették saját éves terveiket.

Ugyancsak ettől az évtől kezdve a régió három megyéje összevont HB üléseket tartott az idővel és energiával való takarékoskodás érdekében. Viszont a napirendeket, az ülésen hozott határozatokat az egyes megyei HB-ok külön-külön szavazták meg. Az első 3 megyés összevont ülésnek Veszprém adott otthont, helyszíne a Helyőrségi Művelődési Otthon

volt. Az ülésen az SZMSZ-ben rögzített testületeken és állandó meghívottakon kívül olyan „prominens” személyek vettek részt, mint Gyuricza Béla altábornagy, Preininger Ambrus, Urbán Lajos vezérőrnagyok.

Az 1993-as évben – az OGY csaknem egyhangú döntésével – elfogadásra került a honvédelemről szóló 1993. évi CX. Törvény (az új Hvt.), amely már „nevesítette” a testületek tisztségviselőit és tagjait, külön kinevezés a továbbiakban már nem volt szükséges. A törvény új terminológiákat is bevezetett, a Megyei Honvédelmi Bizottság elnevezés Megyei Védelmi Bizottságra (MVB), a Városi Védelmi Bizottság elnevezés Helyi Védelmi Bizottságra (HVB) módosult és az illetékességi körzete a honvédelmi körzet megnevezést kapta. (A Megyei és Helyi Védelmi Bizottság megnevezés azt reprezentálta, illetve arra utalt, hogy ezeknek a szervezeteknek az Alkotmányban rögzített valamennyi helyzetre egyaránt meg kellett felelniük.)

Az 1994. január 1-gyel hatályba lépett új Hvt., illetve a végrehajtása tárgyában kiadott 178/1993. (XII. 27.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően a régió megyéiben (megyéenként külön-külön) 1994. február hónapban került sor az „újjaalakuló” védelmi bizottsági ülésekre, amelyeken 3 új taggal bővültek a testületek.

Új tagok lettek: a Megyei Közgyűlés Elnöke, a megyei jogú város(-ok) polgármestere és az ÁNTSZ Megyei Intézet vezetője.

Ennek megfelelően a 8. számú régióhoz tartozó Veszprém megyei védelmi bizottság (MVB) összetétele 1994-ben a következő volt: MVB Elnök: dr. Hegedűs Tamás KMB, MVB titkár: Páhy Ferenc ezredes, tagok: dr. Derzsényi Tibor, KMB Hivatalvezető, dr. Bartalus Antal r. dandártábornok, MRFK vezető, dr. Zonda Tamás t. ezredes, megyei tűzoltóparancsnok, Mészáros Imre pv. ezredes, megyei polgárivédelmi parancsnok, Madarassy László ezredes, megyei hadkiegészítő parancsnok, dr. Zongor Gábor, a Megyei Közgyűlés Elnöke, dr. Piri Ida, ÁNTSZ megyei intézet vezető, Dióssy László, Veszprém MJV polgármestere. A döntéshozók körének bővítésével a testületek munkájának szakmai színvonala is növekedett, illetve a megyei közgyűlés elnökök taggá válásával kirajzolódott az egy év múlva valósággá váló koncepció, hogy választott megyei vezető töltse be a MVB elnöki posztot.

Ugyancsak kiemelésre kívánkozik, hogy az új honvédelmi törvény kapcsán elfogadott Alkotmánymódosítás /19/E. § (1) bekezdés/ az eddigi minősített helyzeteket kibővítette. Az országot ért váratlan támadás esetén (a délszláv válság, barcsi bombázás hatására) azonnali, rendkívüli Kormányintézkedések bevezetésének jogkörével ruházta fel a Kormányt. A területi védelmi igazgatás felelős vezetői is „különleges” jogosítványokat kaptak azáltal, hogy az új Hvt. kimondta: minősített időszakban a védelmi bizottság teljes jogkörét a védelmi bizottság elnöke gyakorolja.

Még egy fontos dolgot kell megemlíteni, hogy az 1993-as év közepétől a HB-ok titkárságai is bővültek az ún. BM referensekkel, (Veszprém megyében Nyíri Miklós pv. alezredes töltötte be ezt a funkciót), akiket a HM mintájára a Belügyminisztérium Védelmi Iroda állományából vezényeltek a megyékhez. E státusz létrehozása jelentős fejlődést hozott a testületek katasztrófavédelmi, nukleáris-balesetelhárítási feladatainak tervezése és végrehajtása vonatkozásában. Ezek a személyek a Területi Nukleárisbaleset-elhárítási Bizottság (TNBB) titkáraivá is kinevezésre kerültek.

Az 1994-es parlamenti választásokat követően a Köztársasági Megbízotti Intézményrendszer megszüntetésre került, az új Kormány október 31-gyel felmentette a köztársasá-

gi megbízottakat. A MVB-ok elnöki posztját illetően ún. „átmeneti időszak” következett november 1 – december 11. között, amikor is az elnöki posztot a korábbi elnökhelyettesek (KMB hivatalvezetők) töltötték be, december 12-től pedig a megyei közgyűlések elnökei kapták meg a MVB elnöki jogosítványokat. (Ezt azért fontos megemlíteni, mert ebben az átmeneti időszakban történt az a bizonyos „szajoli vasúti katasztrófa”, amelynek kezelésében, a következmények felszámolásában az irányító tevékenységet illetően a MVB titkára, Utassy László alezredes csaknem magára maradt, mivel nem volt jogosítvánnyal rendelkező MVB elnök.)

Az 1994. év végi ülés az utolsó 3 megyés régió szintű ülés volt, mintegy záró, összegző rendezvénye a Köztársasági Megbízotti „korszaknak”. Az időszak 4 évét értékelő jelentés főbb következtetéseit dr. Hegedűs Tamás címzetes államtitkár, Köztársasági megbízott, a Fejér, Veszprém és Zala megyék Védelmi Bizottságainak Elnöke a következők szerint fogalmazta meg: „munkánk legfontosabb eredményének azt tartom, hogy a védelmi felkészítés és az országmozgósítás rendszerének működőképességét mind a korábbi megyei honvédelmi, mind a mostani megyei védelmi bizottságok tekintetében sikerült biztosítanunk, az érintett szervezetek, szervezeteket sikerült összefognunk, a feladatok végrehajtásának irányába állítanunk ... munkánk eredményességéhez nagymértékben hozzájárultak a különböző kormányzati tárcákkal kialakított jó kapcsolatok, az általuk nyújtott szakmai segítség is. ... elismerést és külön köszönetet érdemel a Régió Védelmi Koordinációs Iroda személyi állománya, akiknek folyamatos szakmai munkájával és segítségével sikerült egységes rendszert létrehozni a régió megyéiben és eredményesen megvalósítani a Kormány éves feladatterveiben megjelölt feladatokat.”

Ezzel az üléssel az új koncepciónak megfelelő védelmi szervezet- és feladatrendszer kiépítésének „úttörő” időszaka véget ért. Az ebben a „korszakban” végzett munka legnagyobb érdeme abban áll, hogy a rendszer működőképességének megőrzése mellett annak továbbfejlesztése is megtörtént, amelyet a jogállamiság és a piacgazdaság viszonyai között, önálló védelemre berendezkedve kellett kialakítani. (NATO tagságunk gondolata csak a későbbi idők folyamán született meg.)

Az új rendszer legfontosabb jogi alapjai (Alkotmánymódosítás, új Hvt., vhr., rendőrségi törvény) megszülettek, de a védelmi rendszer több elemét illetően (gazdaságmozgósítás kormányzati irányítása, vagy a polgári védelmi szervezet- és feladatrendszer vonatkozásában) még további jogalkotói tevékenységre, illetve a hatályba lépett új jogszabályoknak megfelelő rendszerépítő munkára volt szükség.

Az idők távlatából visszatekintve jó és hatékony volt a régiós rendszer. A Régió Védelmi Koordinációs Irodák állománya „összekovácsolódott”, regionális méretekben a tervező, felkészítő, szervező és ellenőrző munkát sokkal hatékonyabban lehetett végezni, mint a megyei rendszerben. A megyei testületek tisztségviselői és tagjai is jobban ismerték egymást, a személyes kapcsolatok, a közösen kimunkált, egységesített okmány- és feladatrendszer, valamint a közösen megrendezett összevont védelmi bizottsági ülések szorosabb, felelősségteljesebb és eredményesebb együttműködést jelentettek a megyék között. Bár a RVKI megszűnésével a megyék önálló MVB titkárságai, illetve Megyei Védelmi Irodák jöttek létre, a személyes kapcsolatok és a jó együttműködés a titkárok (irodavezetők) között a mai napig megmaradt.

2.3. A Veszprém Megyei Védelmi Bizottság munkája, a védelmi felkészítés és az országmozgósítás megyei feladatainak alakulása az ezredfordulóig

Az 1994. december 11-vel hatályba lépett – a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. Törvény módosításáról rendelkező – 1994. évi LXIII. Törvény 1-2. §-ok és a 62. § (4) bekezdése a védelmi igazgatási rendszert lényegesen megváltoztatta. Az új törvényi rendelkezés értelmében a polgármester, a főpolgármester és a megyei közgyűlés elnöke honvédelmi, polgári védelmi, katasztrófa-elhárítási ügyekben részt vesz az országos államigazgatási feladatok helyi irányításában és végrehajtásában.

Ez a jogszabályváltozás azt jelentette, hogy a megyei közgyűlés elnöke a Hvt. és a végrehajtásáról rendelkező jogszabályok tekintetében átvette a korábbi köztársasági megbízott feladatát és hatáskörét, sőt a védelmi igazgatás területi szintű irányításában kitüntetett szerepkörrel lett felruházva, mivel:

- irányítja a megyei védelmi bizottság (MVB) munkáját, a bizottság két ülése között eljár a bizottság nevében,
- minősített időszakban egyszemélyben gyakorolja a védelmi bizottság hatáskörét, ellátja a sorkatonai szolgálat teljesítésével kapcsolatos I. és II. fokú hatósági jogkört (például: javaslat előterjesztése közérdekű szolgálathalasztásra),
- igénybevételi hatóságként dönt a területi közigazgatás és a fegyveres erők részére szükséges szolgáltatásokról,
- a törvényben meghatározott esetekben rendeletben rendkívüli intézkedéseket állapíthat meg.

A fentiekén túl a megyei közgyűlés elnökéhez került a polgári védelemről, az atomenergiáról és az Országos Nukleárisbaleset-elhárítási Rendszerről és az életvédelmi létesítményekről szóló jogszabályokban korábban a köztársasági megbízott hatáskörébe utalt feladatrendszer.

Mivel a korábbi Régió Védelmi Koordinációs Iroda is megszűnt, a területi védelmi igazgatás szakmai törzsét az ún. Területi Védelmi Koordinációs Iroda képezte, (amely 2 főből, a MVB titkárából és az akkor még polgári védelmi szakreferensnek, későbbiekben BM referensnek nevezett személyből állt) illetve vette át a védelmi felkészítéssel és az országmozgósítással kapcsolatos feladatok helyi szervezését.

Az iroda a MVB elnökének közvetlen alárendeltségében és a HM Védelmi Koordinációs Iroda szakmai irányításával végezte munkáját, de a nem teljesen tisztázott finanszírozási kérdések miatt kezdetben voltak kisebb, nagyobb problémák.

Abból kiindulva ugyanis, hogy az iroda nem a megyei önkormányzat hivatalának szervezetébe tartozott, hanem közvetlenül az elnökhöz „csatolódott”, az iroda éves költségvetése megszavaztatásának nem volt jogi alapja. Ennek ellenére a hivatal biztosította a működési költségeket, majd a következő években már az éves költségvetési törvény (igaz, hogy az ifjúsági-, sport- és informatikai feladatokkal összekapcsolva) tartalmazta a védelmi igazgatási feladatok meghatározott normatív támogatási összegét. Igaz viszont az is, hogy ezt a pénzt legtöbbször „lenyelte” (elköltötte másra) a hivatal. Az idők folyamán aztán mégis javult a helyzet, mivel a Kormány által jóváhagyott éves feladattervekhez kapcsolódóan már egyre

„tekintélyesebbnek” nevezhető pénzüsszegek kerültek jóváhagyásra és ezek felhasználásával érzékelhetően javultak a MVB titkárságok (védelmi irodák) munkafeltételei.

Az 1995-ös év vonatkozásában ugyancsak kiemelt érdemel, hogy a jogszabályi változások következtében a testületnek két új tagja lett, a Megyei Közigazgatási Hivatalvezető és a megyei főjegyző személyében.

Az új elnök vezette első MVB ülés összehívására 1995. február 28-án került sor és a testület összetétele a következő volt: MVB Elnök: dr. Zongor Gábor MÖK elnök, MVB titkár: Páhy Ferenc ezredes, tagok: dr. Zimonyi Péter, megyei főjegyző, dr. Élló Mária, a Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője, dr. Bartalus Antal r. dandártábornok, MRFK vezető, dr. Zonda Tamás tű. ezredes, megyei tűzoltóparancsnok, Mészáros Imre pv. ezredes, megyei polgárvédelmi parancsnok, Madarassy László ezredes, megyei hadkiegészítő parancsnok, dr. Piri Ida, ÁNTSZ megyei intézetvezető, Dióssy László, Veszprém MJV polgármestere.

Az év egyik kiemelt feladata volt az önkormányzati vezetők felkészítése, illetve az új összetételű HVB-ok üléseinek előkészítése és megtartása. Ezekben a rendezvényeken a megyei hadkieg., illetve a megyei PV parancsnokság szakemberei, valamint a MVB titkárság állománya tartott előadásokat.

1995. év folyamán a HM Védelmi Koordinációs Iroda megnevezése és szervezete megváltozott, a továbbiakban HM Védelmi Hivatal megnevezéssel szerepelt.

A Veszprém Megyei Védelmi Bizottság 1995. év végi ülésén több fontos döntés született, amelyek közül ki kell emelni, hogy a 81/1995. sz. Korm. határozatnak megfelelően átdolgozásra került a MVB SZMSZ-e, ami a korábban létező TNBB (Területi Nukleáris-baleset-elhárítási Bizottság) feladatainak átvételét jelentette.

A másik fontos döntés a 114/1995. sz. Korm. rendeletnek megfelelően a testület megtárgyalta és jóváhagyta a megye települései veszélyeztetettségi besorolásának listáját, mely napirendet a megyei PV parancsnok terjesztette elő.

A MVB személyi összetételében is változás következett be, mivel dr. Piri Ida főorvos asszony, az ősz folyamán, dr. Zonda Tamás tű. ezredes pedig az év végén nyugállományba vonult. Az ÁNTSZ Megyei Intézet új vezetője dr. Bujdosó László megyei tisztifőorvos lett, a megyei tűzoltóparancsnoki posztra pedig dr. Zöld János tű. ezredes került kinevezésre.

Az 1996-os évben további személyi változások történtek, mivel Mészáros Imre pv. ezredes, megyei PV parancsnok és dr. Bartalus Antal r. dandártábornok, MRFK vezető nyugállományba vonult. Helyükre új vezetők kerültek kinevezésre Fercsik Mátyás pv. ezredes, illetve Kiss Mihály r. ezredes személyében.

A MVB titkárságán (Védelmi Iroda) is „örvendetes” változások történtek, ugyanis februártól a HM Védelmi Hivatal főigazgató intézkedésére 1 fő katonai főmunkatárssal bővült a létszám. Az előző év végén nyugállományba vonult Nyíri Miklós pv. alezredes, BM referens helyére Kádár Attila pv. alezredes került, a katonai főmunkatársi beosztásba pedig Horváth Sándor alezredes lett kinevezve. Ez a MVB titkár vezette 3 fős iroda 2001-ig, illetve 2003-ig működött ilyen felállásban, amikor is újabb szervezeti változások történtek.

Az 1996–2003 közötti 7 éves ciklus szakmailag a leghatékonyabb időszak volt a megyei szintű „szakmai törzs” életében. A területi feladatrendszer mindegyik elemének (a MVB SZMSZ-ben rögzített valamennyi feladatnak) volt szakmailag felkészült és kompetens felelőse, a feladatok előkészítése és végrehajtása gördülékenyen, jó együttműködéssel valósult meg, minőségi munkavégzés folyt, az iroda megyei kapcsolatrendszere is ebben az időszakban volt a „csúcson”.

3. ZÁRÓGONDOLATOK

Veszprém megye védelmi szervezet- és feladatrendszer fejlődésének történetében (bár sok területen kitekintés nyílt rá) nyomon követhető az a nagy volumenű, az országvédelem szempontjából rendkívül fontos – időnként nem a jelentőségének megfelelően elismert – rendszerépítő munka, amely 1990-től beindult.

Az évek során megrendezett gyakorlatok és a sajnálatosan bekövetkezett „éles” helyzetek (délsláv válság, migráció, Y2K probléma, tiszai árvizek, zalai gázkitörés, extrém időjárási helyzetek, népvándorlás-szerű, az országon átmenő vendégmunkás áradat, ipari balesetek stb.) is bizonyították, hogy a közigazgatási rendszerre kiépített védelmi-igazgatási rendszerre szükség van, az ország, a lakosság biztonsága szempontjából nélkülözhetetlen, elengedhetetlen és megkerülhetetlen.

A rendszerépítő munka egyszerre indult és folytatódott a legfelső (kormányzati) és a területi szinteken, oly módon, hogy egymást segítve, lépésről-lépésre „vágtuk a bozótot” az ismeretlenbe, a szó szoros értelmében „úttörők” voltunk.

Sokszor és sokan megpróbálták ezt a rendszert megkerülni, felszámolni, megszüntetni, (legutóbb 2006-ban, illetve 2010-től is) de eddig még nem sikerült.

Remélem, hogy még hosszú ideig így is marad.

IRODALOMJEGYZÉK

- Simicskó István: *Az országvédelem és országmozgósítás szervezeti, hatásköri, irányítási rendszere minősített időszakokban (Történelmi korokon át napjaink hatályos szabályozásáig)*, Doktori (PhD) értekezés, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Kossuth Lajos Hadtudományi Kar, Hadtudományi Doktori Iskola, 2008. Elérhető: <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12135/ertekezés.pdf?sequence=1>